

Livet med stemmer

Svein Øverland

psykologspesialist, leder av Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndighet (NERS)

Ord alene kommer fort til kort i beskrivelsen av følelser. Det har serieskaperne tatt konsekvensen av.

Stemmene i hodet Dokumentarserie, 6 deler, Medieoperatørene, NRK 2017

GOD PSYKISK HELSE er noe mer enn bare fravær av psykisk lidelse. Psykiske lidelser er noe mer enn en samling av symptomer. I *Stemmene i hodet* møter vi tre unge mennesker «som har erfart å leve med en schizofrenidiagnose». Jeg må innrømme at jeg ikke hadde de høyeste forventningene til en dokumentarserie om psykiske lidelser på NRK. Min generasjon har tross alt vokst opp med snusfornuftige informasjonsfilmer fra den kanten. Men Medieoperatørene, som har produsert serien, har tenkt nytt. De har forstått at ord alene fort blir fattige når man skal beskrive følelser. Psykiske lidelser handler om smerte. Og for å forstå andres smerte kreves både kunnskap og medfølelse.

Animasjonene løfter

Allerede i introen ser vi et glimt av de animasjonene som virkelig løfter serien og gjør at historiene blir troverdige. I beste seriestil møter vi «hovedpersonene» og seriens sound track. Idet Maria snur seg mot oss og åpner øynene, ser vi en avtegnet djevel i øyet hennes.

Serien følger som forventet de tre personene i forskjellige stadier av behandlingsforløpet, med de nesten obligatoriske intervjuene og betraktningene. Det er nødvendige ingredienser for å få mer kunnskap om et tema som for mange er overlesset med fordommer og direkte feilkunnskap.

Men det er animasjonene og illustrasjonene som vekker nysgjerrigheten og fascinasjonen for psykosen og for hvordan det er å «være psykotisk». De har farger, og en flyt som fungerer sømløst opp mot den «vanlige filmingen». Effekten blir forsterket av at kommentatorstemmen er hovedpersonenes egen stemme. Det gir en ekstra twist at den som har psykosen, selv kommenterer sine egne hørselshallusinasjoner. I første episode beskrives hvordan en psykose utvikler seg. Ruth Andrea forteller om hvordan hun i begynnelsen trodde at hun vant i Lotto og ble en engel. Animasjonen tar over for filmingen av henne, og vi ser det hun beskriver. Hun skildrer skiftet fra positive til negative vrangforestillinger: «Men så ble det helt jævlig.» Med disse ordene endrer også animasjonene karakter.

Frysninger

Det var på dette tidspunktet serien ga meg frysninger for første gang. Det var da det skiftet fra å se på med halvinteresse til fascinasjon. Og jeg må innrømme at jeg deretter spolte frem og klikket meg inn på alle de andre animasjonene i de neste episodene (ja, serien ligger på tv.nrk.no).

Joda, det er rørende å se Benjamin holde foredrag for en ukjent forsamling og si: «Å sitte her er helt forferdelig.» Hvorpå han ler. Men det er enda sterkere å se animasjonen om da Maria ble tvangsinnlagt. At hun blir påført håndjern i ambulansen. At hun ser hender strekke seg ut etter henne i korridorene på Ahus nettopp på det stedet som skal gjøre henne trygg.

Seriens styrke er at virkemidlene spiller sammen. Det gjør også at den appellerer til ungdom og til personer som vanligvis ikke vil se en opplysningsfilm om psykiske lidelser. Jeg liker også at den tar for seg de alvorlige psykiske lidelsene som tross alt bærer mer stigma enn «folkesykdommene» angst

og depresjon. Derimot trekker det ned at serien ikke har benyttet mulighetene som ekstramateriell gir. Der ligger bare traileren til serien. Her kunne man med fordel lagt inn mye annet kult og nyttig. Men på internett er det aldri for seint. Og som jeg sa i min anmeldelse av «Jeg mot meg», som også var en NRK-serie, gleder jeg meg allerede til oppfølgeren.